

ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ – ЗАПОРУКА ВЗАЄМОДІЇ ОСВІТИ, НАУКИ ТА БІЗНЕСУ

В умовах інформаційного суспільства освіта стає соціально-політичною цінністю, джерелом розвитку та модернізації. Одним із центральних завдань політики в галузі освіти є пристосування системи освіти до потреб сучасного інформаційного суспільства, в якому відбуваються процеси модернізації та глобалізації. Постає необхідність взаємодії вищої освіти, науки та бізнесу, оскільки збільшується потреба слідкувати за швидкоплинною зміною обсягів знання та інформації.

«У новому суспільстві, – пише академік Національної академії наук України В.Кремень, – змінюються типи організаційних стилів, характер сприйняття соціоекономічної реальності, система суспільних, особистих цінностей і пріоритетів» [3, с.11].

Тепер неможливо бути компетентним спеціалістом, науковцем або підприємцем, якщо не відбувається безперервне набуття знання, їх поповнення та розширення. За даними наукових досліджень, у XVIII ст. за життя одного покоління застарівало 10% інформації. В середині XX ст. знання застарівали на 50% через 5-6 років. Статистичні дані свідчать, що на початку XXI століття кожний рік оновлюється 5% теоретичних та 20% практичних знань. Застарівання знання на 50% (з моменту закінчення закладу вищої освіти) науковці позначили поняттям «період напіврозпаду компетенції». С.Вершловський [2, с.31-32], аналізуючи цю проблему, наводить такі цифри: застарівання знань інженера – випускника 1940 року відбувалося через 12 років, випускника 1960 року – через 8-10 років, а випускника 70-х років – через 4-5 років. В умовах сучасних темпів зростання кількості інформації (обсяг інформації збільшується вдвічі кожні вісімнадцять місяців) постає завдання модернізації освіти, яка повинна надавати людині вміння залучати окремі фрагменти цілісного знання до загальнокультурного контексту та використовувати їх в практичній діяльності.

Це завдання можна вирішити за допомогою забезпечення синергії освіти, науки та бізнесу та безперервності освіти кожної людини. Останнім часом таке завдання вирішується за допомогою синергетичного підходу. Термін «синергетика» походить від грецького «синергена» – сприяння, співробітництво та запропонований Г.Хакеном [5, с.31-32]. Сутність синергетики полягає в узгодженні взаємодії частин при утворенні структури як єдиного

цілого.

Синергетичний підхід надає змогу подолати межі вузькоспеціалізованих теоретичних моделей, «...можливість бачити «ціле», водночас зберігаючи окреме й унікальне значення «частини» [4, с.8].

Така синергія можлива, якщо освітні програми та курси будуть відповідати сучасній парадигмі прогресу – «трикутнику знання». Це символічне поняття, концепцію якого окреслено, зокрема, в документах Болонського процесу, відображає взаємодію між освітою, науковими дослідженнями та інноваціями, які «у сукупності виступають головною рушійною силою економіки, заснованої на знаннях» [1, с.4]. Традиційно заклади вищої освіти поряд з освітньою діяльністю мають змогу генерувати нові наукові знання. Це відбувається в разі створення наукових лабораторій, шкіл, а також у процесі проведення фундаментальних та прикладних досліджень, написання студентами наукових робіт певного напрямку. Сучасне інформаційне, інноваційне суспільство вимагає від університету ще й третього виду діяльності, «пов'язаного з виробництвом інновацій» [1, с.5]. Така діяльність отримала назву «трансферу знання», за допомогою якого забезпечується трансляція знання, технологій, досвіду та навичок від університету до зовнішніх споживачів – підприємств, суспільних, громадських та державних структур, що забезпечує інновації в економіці та суспільстві.

«В розвинених країнах, – пише О.Бедний [1, с.5], – університети виконують роль економічних двигунів у процесі створення нового знання, їх передачі в неакадемічний сектор та комерціалізації. Одночасно університети безпосередньо впливають на розвиток підприємництва, збагачуючи студентів відповідними вміннями та навичками».

Великі підприємства, як правило, мають власні дослідницькі лабораторії, а тому зацікавлені у кадрах, які мають навички аналітичної діяльності, творчого мислення, здатності генерувати ідеї.

Провідною діяльністю інформаційного суспільства, в якому людина не здатна повністю осягнути інформацію, обсяг якої зростає з шаленою швидкістю, стає творча діяльність.

Тобто головним завданням закладу вищої освіти стає формування у студентської молоді стійкої потреби у творчому мисленні, у безперервному здобуванні знання, розвитку та

саморозвитку. Це неможливо зробити без інноваційних методик навчання, застосування на практиці прийомів та засобів, які викликають зацікавленість студента тією чи іншою науковою галуззю, сприяють формуванню мотивації учіння, майбутньої професійної діяльності, високого рівня активності й емоційної включеності в процес набуття та закріплення необхідних знань, навичок та вмінь.

Інновації (від італ. – новизна, нововведення) – нові форми організації діяльності і управління, нові види технологій, які охоплюють різні сфери життєдіяльності людства. Інновації в освіті – це впровадження нововведень в освітньому просторі, створення, втілення та поширення нового в освіті, адаптація навчального процесу до нових суспільно-історичних умов.

Специфіка курсів соціогуманітарного циклу, зокрема, «Філософії, політології та соціології», полягає в тому, що вони є джерелом формування соціальної культури особистості, інструментом створення особистісної картини світу, яка повинна відповідати викликам інформаційного суспільства. Саме на заняттях з цього курсу приходиться розуміння того, що немає єдиного шляху вирішення проблеми, що їх можна знайти безліч.

Так, дидактика партнерства передбачає генерування готовності студентів до самостійних суджень шляхом використання у процесі навчання диспутів, дискусій, рольових ігор, вміння користуватися елементами контроверзного (контроверза – дискусійне питання, полеміка, дискусія) або діалектичного підходів до сприйняття інформації (орієнтація на проблемні теми, розгляд проблеми з різних точок зору, пошук альтернативних шляхів вирішення), вміння аналізувати певні ситуації з позиції суспільних та індивідуальних (власних інтересів). Дидактика конфлікту базується на поглядах німецького науковця Германа Гізеке [6], який обґрунтував «конфлікт-орієнтований підхід» до освіти, при якому для підвищення активності студентів в аудиторії штучно створюється ситуація конфлікту та знаходяться шляхи його розв'язання.

Синергія освіти, науки та бізнесу вимагає від навчального процесу формування у майбутніх спеціалістів низки вмінь та навичок: реферувати, виявляти та формулювати проблеми, порівнювати, верифікувати (доводити), розробляти проекти та стратегії, корегувати власну позицію, застосовувати теорію для вирішення практичних завдань, порівнювати світогляди з власним, аналізувати та критикувати теоретичні погляди, концепції, явища та процеси, встановлювати зв'язки між явищами, вести діалог, систематизувати поняття, застосовувати ціннісні критерії, ідентифікувати явища, здійснювати вибір, інтерпретувати, створювати еталони, синтезувати судження, формулювати питання, оцінювати та рефлексувати, вміти знаходити помилки та брати участь в

дискусіях. Необхідно також вчити студентів аналізувати погляди інших, виділяти інформаційно-логічну структуру текстів, усних і письмових повідомлень, оцінювати правоту аргументів співрозмовника, вмінно доводити власну точку зору.

Для цього використовуються інноваційні методи навчання: створення сінквейнів, бізнес-кейсів, інтелектуальних карт, постановка та окреслення проблеми, моделювання певного процесу, проведення тренінгів, воркшопів, рольових ігор, квестів, «мозкового штурму», групових дискусій, технології «портфоліо» тощо. Ці методи навчання дозволяють творчо та креативно підійти до розв'язання проблеми, усвідомити її теоретичні та практичні аспекти, виокремити головне та знайти вирішення.

Сучасні заклади вищої освіти не лише сприяють адаптації людини до світу, який змінюється, але є джерелом формування загальної культури особистості, інструментом створення особистісної картини світу, соціально-політичною цінністю, умовою розвитку суспільства, допомагають визначити особистості своє місце в соціальному часі та просторі. Вони покликані сформувати в людини навичку вивчати й досліджувати нелінійні системи, якими є, наприклад, соціальна та політична, та процеси їх самоорганізації й саморозвитку. Людина, яка навчається, повинна зрозуміти, що немає єдиного шляху вирішення проблеми, що їх можна знайти безліч, а знання, отримані нею, допоможуть вирішувати нагальні проблеми життя та діяльності.

Якісна вища освіта повинна надавати людині навички професійної діяльності, вміння приймати рішення, мислити та аналізувати, будувати стратегії, взаємодіяти, керувати проектами та володіти мистецтвом презентації.

Всі ці навички здатні забезпечити синергію освіти, науки та бізнесу, формування кваліфікованого спеціаліста.

Література

1. А.Б.Бедный, *Трансфер знаний в инновационном университете: Учебно-методическая разработка*. Н. Новгород, Россия: Изд-во ННГУ, 2010.
2. В.Г.Вершловский, *Непрерывное образование (историко-теоретический анализ феномена)*. СПб, Россия: СПб АППО, 2008.
3. В.Кремень «Інноваційна людина як мета сучасної освіти», *Філософія освіти*, № 1 (12), С.7-22, 2013.
4. В. Г. Кремень та ін., *Синергетика і освіта: монографія*. Київ, Україна: Інститут обдарованої дитини, 2014.
5. Герман Хакен, *Синергетика: Иерархии неустойчивостей в самоорганизующихся системах и устройствах*. Москва, Россия: Мир, 1985.
6. H.Gieseke *Didaktik der Politischen Bildung*. Muenchen: Juventa-Verlag, 1965.